

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec-sierpień-wrzesień

Nr 44/2
(3/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Ksiądz dr Marek Kozera

Spis treści

Artykuły

LESZEK ÓWIKŁA *Respublica bene ordinata*. Udział elit prawosławnych w życiu politycznym w Rzeczypospolitej w XV – XVIII w. (część I) | 21

FILIP CIEPŁY *Normatywna koherencja prawa i moralności* | 38

DOMINIK TYRAWA *Omnibus bonis expedit salvam esse rem publicam. Uwagi na tle modelu bezpieczeństwa w polskiej Konstytucji* | 50

KONRAD DYDA *Urząd proboszcza i wikariusza w kodyfikacjach prawa Kościoła łacińskiego* | 60

ADRIAN ROMKOWSKI *Artykuł 256 § 1 kk w świetle wyrażonej w art. 42 ust. 1 Konstytucji zasady nullum crimen sine lege (certa)* | 72

JERZY NIKOŁAJEW *Kodeksowe uprawnienia skazanych i tymczasowo aresztowanych wynikające z realizacji wolności sumienia i religii. Norma prawna a praktyka* | 96

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach o zabójstwa w Polsce* | 121

MAŁGORZATA SZYDŁO-KALINKA *Nadzór kuratora sądowego jako jedno z możliwych zarządzeń sądu opiekuńczego* | 131

PAULINA LEDWOŃ *Problemy interpretacyjne związane z procesem powstania odrębnej własności lokalu z mocy prawa* | 148

MATEUSZ ANIOŁ *Interpretacja sprawiedliwości jako konfliktu* | 157

ANNA MARIA BARAŃSKA *Cesja umowy w prawie włoskim* | 166

ŁUKASZ CHYLA *Prawne aspekty klonowania ludzi w perspektywie regulacji międzynarodowych* | 177

ALEKSANDRA RUDKOWSKA, PATRYCJA FIGUŁA *Rola sędziego w kształtowaniu polubownych metod rozwiązywania sporów w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego* | 196

ANNA MOSKAL *Analiza krytyczna rozszerzania zakresu podmiotowego i przedmiotowego klauzuli sumienia po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2015* | 212

PIOTR ARTUR OLECHOWSKI *Uwagi na temat Wojewódzkich Komisji do spraw orzekania o Zdarzeniach Medycznych w kontekście metod ADR* | 228

BARTŁOMIEJ ORAWIEC *Jakie wzory są chronione przez zarejestrowane wzory wspólnotowe w postaci obrazów przygotowanych przy wykorzystaniu programu komputerowego Computer Assisted Design (CAD)?* | 239

MAGDALENA STOPIAK *Nowe technologie a walka z oszustwami VAT* | 249

EWA KRUK *Kwestia dobrowolnego poddania się karze a niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawę w trybie art. 46 § 2 k.p.k.* | 261

DAMIAN GIL *Nemo se ipse accusare tenetur a obecna sytuacja oskarżonego* | 271

AGNIESZKA KRAHEK *Uwalnianie nanoodpadów do środowiska – ryzyko, zagrożenia i aspekty prawne* | 285

PAULINA KOWALSKA *Błędne pouczenie sądu o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia a brak tej informacji* | 303

IWO JAROSZ *Krytyka instytucji kapitału zakładowego a Projekt Societas Unius Personae* | 316

JAKUB NIEMIEC *Uwagi na temat ładu korporacyjnego w Chińskiej Republice Ludowej* | 333

TOMASZ GUZIK *Zastosowania modelu homo oeconomicus w analizie ekonomicznej ugody administracyjnej (art. 114 k.p.a.)* | 348

WALDEMAR ZADWORNY, STANISŁAW GEMRA *Ocena jakości usług w transporcie zbiorowym na przykładzie Miejskiego Zakładu Komunikacji Spółka z o.o. w Jarosławiu* | 366

Glosa

GRZEGORZ WOLAK *Samodzielność tytułu do dziedziczenia z ustawy przez dalszych następnych a odrzucenie spadku. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., II CSK 529/15* | 380

Recenzja

ARTUR LIS *Pavel Otmar Krafl, Polské provinciální synody 13.-15. století* | 397

Contents

Articles

LESZEK WIKA *Respublica bene ordinata. Participation of Orthodox Elite in political life in the 15th and 18th century Republic. (part I)* | 21

FILIP CIEPY *Normative Coherence of Law and Morality* | 38

DOMINIK TYRAWA *Omnibus bonis expedit salvam esse rem publicam. Comments on the background of the security model in the Polish Constitution* | 50

KONRAD DYDA *The ecclesiastical office of parish priest and vicar in codifications of latin Church* | 60

ADRIAN ROMKOWSKI *Article 256  1 of Polish criminal code in the perspective of constitutional principle nullum crimen sine lege (certa) in article 42.1 of the Constitution* | 72

JERZY NIKOAJEW *Codex rights of convicts and detainees resulting from the implementation of freedom of conscience and religion. Legal norm and practice* | 96

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Studies vetting the observance of rules for conducting forensic evidence by inspection in killing cases in Poland* | 121

MAGORZATA SZYDO-KALINKA *Supervision of a probation officer as one of the possible orders of the guardianship court* | 131

PAULINA LEDWO *Interpretation problems related to the issue of the creation of a separate ownership of premises by virtue of law* | 148

MATEUSZ ANIO *Interpretation of Justice as a Conflict* | 157

ANNA MARIA BARASKA *Assignment of contract rights in Italian law* | 166

UKASZ CHYLA *Legal aspects of human cloning under international regulations* | 177

ALEKSANDRA RUDKOWSKA, PATRYCJA FIGUA *Role of the judge in the forming of amicable methods of solving disputes in the light of provisions of the Code of Civil Procedure* | 196

ANNA MOSKAL *Critical analysis of the extension of subjective scope of conscience clause after the verdict of the Constitutional Tribunal from 7th October 2015* | 212

PIOTR ARTUR OLECHOWSKI *Comments on the Provincial Commission for the adjudication of Medical Events in the context of ADR methods* | 228

BARTŁOMIEJ ORAWIEC *What is the design protected by a CAD rendered Registered Community Design?* | 239

MAGDALENA STOPIAK *New technologies and the fight against VAT fraud* | 249

EWA KRUK *The issue of voluntary submission to penalty and non-appearance of the public prosecutor in the trial pursuant to Art. 46 § 2 of the Code of Criminal Procedure* | 261

DAMIAN GIL *Nemo se ipse accusare tenetur and the current situation of the accused* | 271

AGNIESZKA KRAMEK *Releasing nanowaste to the environment - risks, threats and legal aspects* | 295

PAULINA KOWALSKA *Erroneous court instruction on admissibility, date and manner of lodging an appeal and lack of this information* | 303

IWO JAROSZ *Critical approaches to share capital and the draft Societas Unius Personae Regulations* | 316

JAKUB NIEMIEC *Remarks on corporate governance in People's Republic of China* | 333

TOMASZ GUZIK *Applications of homo oeconomicus concept in economic analysis of Polish administrative agreement* | 348

WALDEMAR ZADWORNY, STANISŁAW GEMRA *Evaluation of public transport service quality based on Municipal Transport Company "Private Limited Company in Jarosław"* | 366

Gloss

GRZEGORZ WOLAK *Independence of the statutory inheritance right by remoter descendants and rejection of inheritance. Gloss to the decision of the Supreme Court of 15 June 2016, II CSK 529/15* | 380

Review

ARTUR LIS *Pavel Otmar Krafl, Polské provinciální synody 13.-15. století* | 397

Ks. dr Bartłomiej Krzos

Przedmowa

Szanowni Państwo,

różnorodność tematyczna zawartych w niniejszym numerze Przeglądu Prawno-Ekonomicznego artykułów, pozwala mieć nadzieję, że przyciągnie ona zainteresowanie szerokiego grona czytelników. Licząc na to, że wydane prace będą stanowić inspirację dla Czytelników, pragniemy podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do powstania niniejszego jubileuszowego tomu dedykowanego księdzu Markowi Kozera, a których wymienienie w jednym miejscu przekroczyłoby ramy krótkiego wstępu.

* * *

Ksiądz dr Marek Kozera – życie i działalność kapłańska, naukowa oraz patriotyczna

Księdza dra Marka Kozera znam osobiście, przez kilka lat byliśmy sąsiadami. Co prawda ukończyłem Wyższe Seminarium Duchowne w Sandomierzu, z którym ksiądz Marek był i jest związany, jednak nie miałem przyjemności uczestniczyć w jego zajęciach. Pracę kapłańską i naukową księdza Marka znam częściowo z powieści oraz z obserwacji, gdyż jak wspomniałem dane nam jest współpracować w kadrze naukowej Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu, jak również przez dwa i pół roku współpracowaliśmy na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Społeczeństwie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Stalowej Woli.

Bardzo ucieszyła mnie prośba Redakcji naszego czasopisma naukowego o napisanie krótkiego biogramu księdza Marka Kozera. Artykuł ten, dedykowany dobremu kapłanowi, oddanemu patriotyce i rzetelnemu naukowcowi znalazł się w specjalnym numerze *Przeglądu Prawno-Ekonomicznego* poświęconego osobie księdza Marka. Tym bardziej ucieszył mnie fakt, że po naszej krótkiej

rozmowie w zakrystii pewnego kościoła Ksiądz Profesor zgodził się udzielić wywiadu i odpowiedzieć na kilka pytań dotyczących jego życia i wielokierunkowej działalności.

Ksiądz doktor Marek Kozera urodził się 20 listopada 1951 r. w miejscowości Wysokin w dzisiejszym województwie mazowieckie. Miejscowość ta należała do parafii Odrzywół w diecezji sandomierskiej. W latach 1958-1965 uczęszczał do szkoły podstawowej w Odrzywole. W latach 1965-1969 uczył się w Liceum Ogólnokształcącym im. Stefana Żeromskiego w Opocznie. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1969 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu. Ponieważ były to czasy komunizmu, w latach 1970-1972 odbył zasadniczą służbę wojskową w specjalnej jednostce klerykańskiej 4413 w Bartoszycach. 6 czerwca 1976 r. przyjął święcenia kapłańskie. Został skierowany do pracy duszpasterskiej w parafii Gielnów, gdzie przebywał do 1977 r. W latach 1977-1982 odbył studia specjalistyczne na kierunku filologia klasyczna – specjalizacja nauczycielska na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL. W latach 1982-1999 był wykładowcą języka łacińskiego w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu. W latach 1984-1987 pełnił tam funkcję prefekta, czyli wychowawcy kleryków, a w latach 1987-1995 funkcję wicerektora tego Seminarium. W 1990 r. został oddelegowany do dyspozycji ks. bpa Tadeusza Kondrusiewicza. Pomagał biskupowi w organizacji Wyższego Seminarium Duchownego w Grodnie na terenie dzisiejszej Białorusi. W latach 1995-1999 odbył kurs doktorancki z dojazdu w KUL, który to kurs uwieńczył doktoratem Nauk Humanistycznych w zakresie Literaturoznawstwa – Filologia Klasyczna na podstawie rozprawy *Pathos i apatheia w Gerontikonie*. Kolejne lata 1999-2006 ks. dr Kozera poświęcił pracy w Wyższym Seminarium Duchownym w Grodnie, gdzie na stałe przebywał. Prowadził tam wykłady z języka łacińskiego, języka greckiego i patrologii. W latach 1999-2001 pełnił funkcję ojca duchownego w tymże Seminarium, następnie w latach 2001-2006 był jego wicerektorem. Po I semestrze roku akademickiego 2005/2006 decyzją biskupa sandomierskiego został odwołany z Białorusi. W II semestrze tegoż roku akademickiego rozpoczął studia uzupełniające w Università Pontificia Salesiana w Rzymie, Institutum Altioris Latinitatis w zakresie łaciny prawniczej. Od października 2006 r. został zatrudniony w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli na stanowisku adiunkta.

Dalsza część niniejszego artykułu obejmuje już wywiad z ks. drem Markiem Kozera i jego odpowiedzi na pytania dotyczące pracy na Wydziale Zamiejscowym

KUL w Stalowej Woli, pracy duszpasterskiej i naukowej na Kresach Wschodnich oraz działalności patriotycznej zarówno na Kresach Wschodnich jak i w Polsce.

B.K.: Co mógłby ksiądz profesor powiedzieć na temat jasnych stron pracy wykładowcy na Wydziale Zamiejscowym KUL w Stalowej Woli?

M.K: Moim głównym, podstawowym i podsumowującym wszystko wrażeniem jest atmosfera życzliwości, która panowała na Wydziale w początkach mojej pracy. Była to niemalże atmosfera rodzinna. Dotyczy to zwłaszcza okresu, kiedy zajęcia dydaktyczne Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Gospodarce odbywały się w oddzielnym budynku koło stalowowolskiej konkatedry. Atmosferę tę wytwarzali przede wszystkim poszczególni dziekani wydziału. Trzeba tu wymienić pana profesora Romualda Szeremietiewa, księdza profesora Tomasza Rakoczego czy późniejszego dyrektora Instytutu Prawa i Ekonomii pana profesora Leszka Ćwikłę. Podobnie dobra atmosfera panowała również w dziekanacie. Panie pracujące w tej instytucji były zawsze życzliwe i każdego witały z uśmiechem. Zawsze też potrafiły rozładować napięcie i rozwiązywać konflikty między wykładowcą a studentami – jeśli takie zaistniały. Na wdzięczną uwagę zasługuje tutaj pani Małgorzata, pani Marzena i pani Anna: zawsze życzliwe zarówno dla wykładowców jak i dla studentów. Warto wspomnieć, że bardzo dobrze układały się również moje relacje z innymi wykładowcami. Zajęć miałem wtedy dużo, kolejne godziny wykładowe ułożone były jedna po drugiej, a czasu między wykładami nie było za wiele. Życzliwa atmosfera sprawiała, że obowiązywała taka niepisana „umowa”: kto miał dłuższą przerwę między zajęciami przygotowywał kawę dla pozostałych, którzy mieli mniej czasu. Niekiedy nawet zamawiano jakieś kanapki czy sałatkę dla tych, którzy prowadzili zajęcia. Kiedy wykładowcy, pracownicy lub studenci mieli kłopoty, zwłaszcza chodzi o kłopoty typu rodzinnego czy osobistego, prosili o modlitwę. Nie zawsze musieli mówić, o co dokładnie chodzi, ale rozumieliśmy się mimo to w wielkim zaufaniu. O dobrych relacjach panujących na Wydziale świadczy również to, że pomimo tego, iż niektórzy od lat już tam nie pracują, wciąż utrzymuję z nimi kontakty.

Moje metody pracy ze studentami zaczerpnąłem ze studiów rzymskich, gdzie bardzo dobrze układały się nam relacje. Włoski profesor Calvano, pracujący na uniwersytecie Sapienza, który miał zajęcia z zakresu łaciny prawniczej na naszym instytucie *Altioris Latinitatis*, uczył nas, że nie wystarczy dać wiedzę słuchaczowi, ale trzeba go nauczyć korzystać z tej wiedzy. Kiedy po powrocie ze studiów rozpocząłem prowadzenie zajęć w Polsce na Wydziale Zamiejscowym KUL, okazało się, że umiejętności studentów w zakresie znajomości języka prawniczego, mocno przecież zlatynizowanego, są bardzo mizerne. Często

nie rozumieli oni podstawowych pojęć prawniczych ani tym bardziej używanych ogólnie pojęć i fraz pochodzących z języka łacińskiego. Zresztą szybko się okazało, że jest to nie tylko bolączka studentów prawa, skoro pani rzecznik jednej z czołowych instytucji w państwie nie widziała różnicy między „monitowaniem” i „monitorowaniem”. Wobec zastanej sytuacji postanowiłem więc ułożyć swój własny – autorski program nauczania łaciny prawniczej. Został on oczywiście zaakceptowany przez władze uniwersytetu. Nauka ta była dobrze odbierana przez słuchaczy o czym świadczyły coroczne wyniki ewaluacji prowadzonej anonimowo przez studentów. Wyniki te były zawsze bardzo pozytywne, chociaż na sprawdzianach stosowałem całą skalę ocen łącznie z niedostatecznymi. Nigdy nie było jednak żadnego poważniejszego konfliktu między mną a moimi studentami. Bardzo dobrze oceniam także uczciwość studentów. Przed każdym sprawdzianem prosiłem, żeby ten, kto ma ściągę złożył ją na stole przede mną. Dzisiaj mam już całą kolekcję tych ściąg liczącą kilkadziesiąt sztuk. Mogę więc powiedzieć, że studenci postępowali uczciwie.

Szkoda że ta dobra atmosfera, o której wspomniałem, zaczęła się zmieniać na gorsze. Kiedy na skutek połączenia wydziałów wprowadziliśmy się do nowego budynku, oprócz studentów prawa pojawili się tam także studenci z innych kierunków. Ci już nie byli nam znani, ci już nie witali się z wykładowcami szerokim uśmiechem a z księdzem pozdrowieniem „Szczęść Boże”. Atmosfera zmieniała się dalej na mniej korzystną, kiedy wszędzie zaczęło ubywać studentów, a w związku z tym – godzin wykładowych. Spowodowało to pewne redukcje w kadrze profesorskiej. Części wykładowców nie przedłużono umowy, a część została przyjęta przez macierzystą jednostkę Uniwersytetu w Lublinie. Dodatkowo na jednym z zebrań z ust przedstawiciela władz uczelni padło zaproszenie skierowane do studentów Wydziału Zamiejscowego: „czekamy na studentów w Lublinie”. Rzeczywiście po takim stwierdzeniu kilkunastu dobrych studentów opuściło Stalową Wolę przenosząc się do Lublina. To i inne zdarzenia złożyły się moim zdaniem na początek końca Instytutu Prawa i Ekonomii na Wydziale Zamiejscowym KUL w Stalowej Woli.

B.K.: Co mógłby Ksiądz Profesor powiedzieć o swojej pracy kapłańskiej i naukowej na Kresach Wschodnich?

M.K.: Praca na Kresach Wschodnich to bardzo poważny rozdział w moim życiu kapłańskim. Rozpoczęła się ona tuż po moich święceniach, bo w roku 1976, wtedy jeszcze w czasach „głębokiego” Związku Radzieckiego. Udałem się wówczas do miejscowości Baranowicze. Proboszczem był tam wtedy ks. Stanisław Rogowski. Był on już wtedy bardzo zaawansowanym stadiem choroby

Parkinsona. Jego msze święte wyglądały tak, że wierni wyprowadzali go do ołtarza pod ręce, on po cichu odprawiał Mszę świętą, a panowie w białych albach udzielali Komunii świętej. Mimo tej choroby ks. Rogowski spowiadał bardzo duże rzesze wiernych. Przybywali oni do Baranowicz pokonując bardzo wielkie odległości. Było to możliwe ze względu na położenie tej miejscowości w pobliżu węzła kolejowego. Moja pomoc duszpasterska, a zwłaszcza zastąpienie go w konfesjonale, była dla niego bardzo dużą ulgą. Jak wspomniałem, wierni bardzo licznie przybywali nieraz z odległości kilkuset kilometrów. Największe nasilenie było zwłaszcza w okresie Świąt Bożego Narodzenia i Wielkiejnocy. Korzystając z tego, że od roku 1977 byłem studentem KUL i mogłem w czasie świąt dysponować czasem moja pomoc była bardzo ważna dla księdza Stanisława. KGB prawdopodobnie widziało o tej pomocy w konfesjonale, ale funkcjonariusze nie interweniowali ze względu na stan zdrowia księdza Rogowskiego. Z odprawianiem Mszy świętej było już gorzej. Odprawiałem przy zamkniętym kościele, do którego ludzie byli wpuszczani potajemnie przez zakrystię. Przy ołtarzu stałem w towarzystwie mężczyzn ubranych w alby, którzy czytali czytania i modlitwę wiernych, a ja odmawiałem Modlitwę Eucharystyczną i dokonywałem konsekracji. Komunię świętą rozdzielaliśmy wspólnie. Warto wspomnieć, że w trakcie jednej z takich wizyt udało mi się nawiązać kontakt z wiernymi z Kazachstanu. Otrzymałem od nich zaproszenie i udałem się do tej egzotycznej krainy. Terenem mojej posługi była linia kolejowa między miejscowościami Krasnoarmiejsk i Karaganda. Podróżowałem koleją zatrzymując się w różnych miejscach. W miejscowościach wzdłuż tej linii kolejowej było wiele ośrodków, gdzie gromadzili się katolicy wielu narodowości. Byli to Polacy, Litwini, Łotysze i Niemcy. Msza święta dla nich wszystkich była odprawiona po łacinie, co dla mnie – studenta filologii klasycznej – nie stanowiło żadnej trudności. W czasie pobytu w Karagandzie odwiedziłem grób księdza Władysława Bukowińskiego, który wtedy znajdował się poza centrum miasta. W tamtym czasie w Karagandzie duszpasterzem był ksiądz Chira. Ponieważ nie znał on języka polskiego rozmawialiśmy po łacinie, bo tamto pokolenie księży świetnie znało ten język, a i dla mnie nie był on obcy. Po jego śmierci dowiedziałem się, że był on biskupem obrządku wschodniego, został w pewnym momencie zesłany do Kazachstanu i tam osiadł już na stałe.

Cały czas starałem się także pracować duszpastersko na Kresach na terenie obecnej Białorusi. Po śmierci księdza Rogowskiego proboszczem w Baranowiczach został ks. Antoni Hej. Jemu również pomagałem. Kiedy Białoruś odzyskała wolność religijną, ksiądz arcybiskup Kondrusiewicz poprosił mnie, żebym pomógł w organizowaniu Seminarium w Grodnie. Pełniłem wtedy funkcję wicedyrektora w Seminarium w Sandomierzu, znałem regulamin seminaryjny,

znałem dobrze *Ratio Studiorum*, a nadto język łaciński. Organizację seminarium w Grodnie zaczęliśmy od przygotowania po łacinie konieczne dokumenty, które były przesyłane do Rzymu do zatwierdzenia. Seminarium zostało w końcu utworzone. Po uroczystej inauguracji roku akademickiego zostałem jednak odwołany do Polski. Do Grodna dojeżdżałem kilkakrotnie w ciągu każdego roku akademickiego, przygotowując program studiów na poszczególne lata nauki. W roku 1999, po wizycie papieża Jana Pawła II w Sandomierzu, ksiądz biskup Wacław Świerżawski przychylił się do prośby księdza biskupa Kondrusiewicza i mojej i pozwolił mi wyjechać do Grodna do Seminarium. Tam pełniłem funkcje ojca duchownego i wicedyrektora. Rektorem funkcję rektora pełnił wtedy sam biskup. Ja uczyłem patrologii, języka greckiego i częściowo języka łacińskiego. Udało nam się także zorganizować teatr seminaryjny, który przy współpracy z ambasadą polską stał na tak wysokim poziomie, że wielokrotnie wystawiał swoje sztuki religijne nawet w mieście stołecznym Mińsku. W roku 2005 zostałem odwołany z Grodna przez biskupa Andrzeja Dziegę i skierowany na studia uzupełniające do Rzymu.

B.K.: Prosilibyśmy jeszcze o kilka słów dotyczących działalności patriotycznej Księdza Profesora.

M.K.: Źródła tej działalności trzeba szukać w domu rodzinnym. Dziadek osiem lat służył w armii carskiej. Dosłużył się tam stopnia podoficerskiego. W roku 1920 w czasie wojny polsko-bolszewickiej przygotowywał rekrutów-ochotników do służby wojskowej. Mój tata z kolei służył w Armii Krajowej. Teraz muszę powiedzieć, że ten mój patriotyzm był lekkim, „tanim” patriotyzmem. Z prawdziwym patriotyzmem spotkałem się na Kresach Wschodnich. W Grodnie, w czasie polskich świąt narodowych, które na Białorusi były dniami roboczymi, klerycy, którzy czuli się Polakami ubierali się odświętnie i zbierali się na Sali, by pośpiewać pieśni patriotyczne. Polskość była zwalczana na Białorusi. Jako przykład można podać sytuację z miejscowości Trokiele, gdzie były groby polskich żołnierzy, którzy byli widoczni na zdjęciach w polskich mundurach. Tak zwani „nieznani sprawcy” zniszczyli te zdjęcia nagrobne, żeby nie było śladów polskich mundurów. Jako kolejny przykład podam jednego z księży, który czuł i czuje się Polakiem. Miał on w domu zegar. Zegar ten ustawiony był na czas Warszawski a nie na czas Białoruski. Jego koledzy Białorusini zaatakowali go kiedyś: „A ty co, w Polsce mieszkasz, że masz ten czas Warszawski?” On odpowiedział: „Mój dziadek go tak zostawił i ja go zmieniał nie będę, a wam od tego waram!” Patriotyzm na Kresach nie był rzeczą łatwą. Od nich więc nauczyłem się tego, jak trzeba go cenić. Po powrocie do Polski, kiedy znalazłem się na corocznym

Marszu Puławiaków upamiętniającym bohaterów Postania Styczniowego, byłem zachwycony widząc dwustu młodych ludzi, którzy w mundurach strzeleckich odbywa trudną i wyczerpującą drogę, by uczcić bohaterów poległych prawie 150 lat wcześniej. Tak oto zetknąłem się ze związkiem strzeleckim Strzelec Organizacja Społeczno-wychowawcza. Zauważyłem wtedy, że tej młodzieży trzeba już przypominać o wszystkich elementach hasła Bóg – Honor – Ojczyzna, a szczególnie pierwszy człon jakoś był zapomniany. Młodzież strzelecka potrafiła stać na zewnątrz kościoła podczas mszy świętych. Spokojna, konsekwentna formacja i tłumaczenie sprawiły, że strzelcy włączyli się w niektóre uroczystości kościelne, takie jak ogólna, miejska Droga Krzyżowa, procesja z relikwiami bł. Wincentego Kadłubka, czy też Światowe Dni Młodzieży. imponująco wyglądała procesja wieczorna z kościoła Podwyższenia Krzyża Świętego do sandomierskiej katedry. Strzelcy towarzyszyli procesji z zapalonymi pochodniami jednocześnie osłaniając, dbając o bezpieczeństwo i stanowiąc zabezpieczenie medyczne, gdyż większość była po kursach ratownika medycznego. W czasie procesji z relikwiami bł. Wincentego Kadłubka jakiś chuligan rzucił zapaloną petardę w kierunku niosących relikwie. jeden ze strzelców natychmiast rozbroił petardę przed wybuchem, a drugi rzucił się w pościg za chuliganem. Jedyne stanowczy rozkaz powrotu uchronił chuligana przed poważnymi konsekwencjami.

Działalność patriotyczna to również zaangażowanie się w Fundację „Niezłomni”. Strzelcy wielokrotnie przeprowadzali zbiórki pieniężne, dzięki którym pracownicy tej fundacji odnaleźć mogli wiele grobów Żołnierzy Wyklętych. Co roku prowadzimy także modlitwy na cmentarzu katedralnym w Sandomierzu. W dzień Wszystkich Świętych organizowany jest tzw. Wieczór Partyzancki, gdzie wspominani są polegli pod Gieraszowem. Wspomnieniom tym towarzyszy oczywiście modlitwa. Działalność patriotyczna została doceniona przez przyznanie mi w roku ubiegłym medalu *Pro Patria*.

Zaangażowanie strzelców w obronę Małej Ojczyzny uwidocznili się w szczególności w czasie powodzi w Sandomierzu w 2010 r. Łącznie przepracowaliśmy wtedy wraz z innymi jednostkami strzeleckimi około 3500 roboczogodzin. Strzelcy wstawili się zwłaszcza przy zabezpieczeniu lądowiska dla helikopterów, które zasypywały wyrwę w wale wiślanym, a także przy wzmacnianiu wałów. Zdarzały się także szybkie interwencje tam, gdzie wały były zagrożone. Naszej Sandomierski jednostce pomagali strzelcy z Ostrowca Świętokrzyskiego Rzeszowa Przemysła i innych jednostek.

To, co zostało tutaj powiedziane, tylko po części opisuje bogate w doświadczenie i zaangażowanie życie kapłańskie i naukowe księdza Marka Kozery. Pracy

wychowawczej wśród kleryków sandomierskiego WSD, pracy w parafiach w Polsce i za granicą, wychowawczej pracy ze studentami i strzelcami oraz niemalże benedyktyńskiej pracy translatorskiej naszego Wykładowcy można by poświęcić wiele zapisanych stron.

Zostawiając prawdziwą wdzięczność w rękach dobrego Boga chcemy w sposób krótki, prosty i po ludzku powiedzieć „dziękujemy” i „Bóg zapłać” za wszystko to, co dzięki księdzu profesorowi stało się naszym udziałem. Dziękujemy za wszystko o czym pamiętamy i za to dobro, które zna tylko Pan Bóg.

Bibliografia ks. dr Marek Jan Kozera

Publikacje książkowe:

- Święty Ambroży, Historia Nabota, tłumaczenie, wstęp, opracowanie ks. Marek Kozera, Sandomierz 1985, ss. 79.
- Apoftegmaty Ojców Pustyni, t. 2. Kolekcja systematyczna, przekład ks. Marek Kozera, Kraków 1995, ss. 412.
- Druka Księga Starców, tłumaczenie ks. Marek Kozera, Kraków 1996, ss. 258.
- Idealy Ojców Pustyni, Lublin 2000, ss. 269.

Artykuły naukowe:

- Suavitas sermonis św. Ambrożego na przykładzie diatryby „De Nauthae historia”, *Vox Patrum* 7 (1987), z. 12- 13, s. 237 – 246.
- Kobieta w alfabetycznym i systematycznym zbiorze apoftegmatów Ojców pustyni, *Roczniki Humanistyczne KUL* 44 (1996) z. 3, s. 169- 178.
- Antropologia Ojców pustyni zawarta w „Gerontikonie” w: *Ku prawdzie we wspólnocie Boga i człowieka*, Sandomierz 1997, s. 78 – 91.
- Nieznane pisma Stolicy Apostolskiej do ks. Antoniego Rewery, wstęp, przygotowanie do druku i tłumaczenie, *Studia Sandomierskie* 13 (2006) z. 4, s. 133- 139.
- Wizytacja dziekańska parafii Brzostek z 1813 r. Wstęp, edycja i tłumaczenie ks. Marek Kozera, [w:] *Z dziejów Brzostku. Studia i materiały*, t.1 XIX - XX w., Brzostek 2007, s. 119 – 135.
- Reskrypt udzielony przez Stolicę Apostolską na prośbę księdza Antoniego Rewery, *Studia Sandomierskie* 14 (2007), z.1. s. 155- 162.
- Geneza kultu świętej Barbary przy kościele św. Pawła w Sandomierzu. *Studia Sandomierskie* 14 (2007), z. 2-4, s. 389-396.
- Dokumenty Stolicy Apostolskiej nadające przywileje benedyktyńkom sandomierskim i kościołowi św. Michała, *Studia Sandomierskie* 15 (2008), z. 1, s 125- 132.
- Arcybactwo Matki Bożej Pocieszenia w Obrazowie, *Kronika Diecezji Sandomierskiej* 101 (2008) nr 7-8 s. 472- 488.

- Parafia Brzostek w świetle wizytacji Radziwiłłowskiej, edycja, wstęp i tłumaczenie. [w:] Z dziejów Brzostku. Studia i materiały t. II, okres staropolski i czasy zaborów, red. B. Stanaszek, Brzostek 2009 s. 211- 228.
- Wizytacja kościołów w Brzostku i Kleciach z 1610 roku. [w:] Z dziejów Brzostku. Studia i materiały t. II, okres staropolski i czasy zaborów, red. B. Stanaszek, Brzostek 2009 s. 211- 228.12.
- Brzostek, dnia 4 czerwca 1793, ks. Thomas Felkier, delegat biskupa tarnowskiego wizytuje parafię Brzostek, [w:] Z dziejów Brzostku. Studia i materiały t. II, okres staropolski i czasy zaborów, red. B. Stanaszek, Brzostek 2009 s.306- 315.
- Problem obrony życia nienarodzonych w pierwszych wiekach Kościoła, Studia Sandomierskie 16 (2009), z. 2-4, s. 187-197.
- Problem obrony życia noworodków w pierwszych wiekach Kościoła, Studia Sandomierskie 16 (2009) z.3-4, s. 139- 145.
- Filologia klasyczna i patrologia na łamach „Kroniki” w: Stulecie periodyku diecezjalnego „Kronika Diecezji Sandomierskiej” red. J. Krasiński, Sandomierz 2009, s. 371- 380.
- Stan kościoła w mieście Brzostku i Kleciach w świetle wizytacji z 1618 roku, Studia Sandomierskie 17 (2010) z. 4, s. 109 - 119.
- Argumentum w: ks. Z. Janiec, Wstawiennictwo Maryi. Studium liturgiczno- teologiczne na podstawie wybranych formularzy okresu zwykłego ze Zbioru Mszy „O Najświętszej Marii Pannie”, Sandomierz 2010, s. 611- 614.
- Stosunek chrześcijan pierwszych wieków do walk gladiatorских, Studia Sandomierskie 18 (2011), nr 1, s. 215- 225.
- Dokument z 1787 r. dotyczący szkoły trywialnej w Brzostku, wprowadzenie, edycja tekstu, tłumaczenie, Studia Sandomierskie 18 (2011), nr 1, s. 255- 265.
- Stan parafii Gierczyce w świetle wizytacji biskupa Załuskiego z 1748 roku Studia Sandomierskie 18 (2011), nr 2, s. 233 - 246.
- Sytuacja Świątynie dekanatu zawichojskiego i ich wyposażenie w świetle wizytacji biskupa Załuskiego z 1748 roku*, Studia Sandomierskie 19 (2012), nr 1, s. 181-211.
- Przywileje nadane Kozłowskiemu w Brzostku w 1643 roku, wstęp, edycja i tłumaczenie, komentarz*, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 54- 76.
- Decretum occasione Agrorum Scultetialium Brzostkoviensium z roku 1560, wstęp, edycja i tłumaczenie, komentarz*, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 76-91
- Król August II nadaje miastu Brzostek przywilej organizowania jarmarków, wstęp, edycja i tłumaczenie, komentarz*, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 155-161.

- Wycena części gruntów miejskich z polecenia Jaśnie Wielmożnego Barona Wyszyńskiego, Komisarza Cyркуlu Dukielskiego, wstęp, edycja i tłumaczenie, komentarz, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 142- 147.*
- Odwołanie mieszkańców Brzostku do Sądu Grodzkiego w Nowym Korczynie, z 1702 roku, wstęp, edycja i tłumaczenie, komentarz, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 142- 147.*
- Tyniec, 19 stycznia 1643, Przywilej przeora klasztoru tynieckiego dla Gawła Kozłowskiego i jego żony Jadwigi w sprawie pola zwanego Pałackowskie, edycja tekstu, wstęp, tłumaczenie komentarz, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 115- 121.*
- Stan materialno-prawny parafii Brzostek w świetle wizytacji z 1608 r., wstęp, tłumaczenie, komentarz, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t. 3, red. B. Stanaszek, Brzostek 2012, s. 91-115.*
- Świątynie dekanatu zawichojskiego i ich wyposażenie w świetle wizytacji biskupa Załuskiego z 1748 r. Studia Sandomierskie 19 (2012), nr 1. s. 181- 211.*
- Pilzno, 16 września 1789 roku, Prośba Magistratu miasta Pilzna do Cyркуlu w Tarnowie o przeprowadzenie drogi pocztowej przez to miasto, edycja tekstu, tłumaczenie, w: B Stanaszek (red) *Dzieje Stan materialno- prawny parafii Pilzno na przełomie XVI i XVII wieku w świetle wizytacji biskupich*, w: B Stanaszek (red) *Dzieje Pilzna*, Pilzno 2013, s. 71 – 95, *Pilzna*, Pilzno 2013, s. 206- 213,*
- Brzostek, 28 maja 1784, Władze miejskie w Brzostku dokonują wyceny części gruntów zwanych Pałackowskie przeznaczonych pod nowy cmentarz, edycja tekstu, tłumaczenie, komentarz w: B Stanaszek (red) *Stary cmentarz w Brzostku*, s. 28- 31, numer ISBN 978- 83-925845-2-0*
- Bractwa religijne w Archidiakonacie Zawichojskim w XVIII wieku, “Studia Sandomierskie” 20 (2013) nr.2. s. 5- 20.*
- Inskrypcja nagrobna Pawła Trojanowskiego z dawnego kościoła św. Krzyża w Brzostku, tłumaczenie w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t.4, red. B. Stanaszek, Brzostek 2014, s. 66.*
- Dokumenty dotyczące sporu między Janem Żardeckim a wójtem Gawłem Kozłowskim i opactwem tynieckim z 1642 r. , wstęp, edycja, tłumaczenie w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t.4, red. B. Stanaszek, Brzostek 2014, s.127- 141.*
- Stan parafii Brzostek w latach czterdziestych XIX w świetle wizytacji dziekańskich, wstęp, edycja, tłumaczenie komentarz, w: „Z dziejów Brzostku. Studia i materiały”, t.4, red. B. Stanaszek, Brzostek 2014, s. 141- 157.*
- Mediacja, rys filologiczno-historyczny, w: „Przyszłość mediacji w polskim systemie prawa”, red. T. Rakoczy, Lublin 2014, s. 9- 18.*

Epitafia pamiątkowe, edycja tekstów, tłumaczenie, w: J. Dąbek, A. Łyko, Kościół i klasztor św. Józefa w Sandomierzu wczoraj i dziś, Sandomierz 2015, s. 65- 72.

Parafia w Ostrowcu w okresie staropolskim, w: *Parafia św. Michała w Ostrowcu Świętokrzyskim 1614- 2016*, red. B. Stanaszek, Ostrowiec Świętokrzyski 2016 s. 9-22.

Parafia w Ostrowcu od wojen północnych do połowy XVII w. – w świetle wizytacji kościelnych, w: *Parafia św. Michała w Ostrowcu Świętokrzyskim 1614- 2016*, red. B. Stanaszek, Ostrowiec Świętokrzyski 2016 s. 22-32.

Dokumenty związane z fundacją kościoła parafialnego w Ostrowcu, w: *Parafia św. Michała w Ostrowcu Świętokrzyskim 1614-2016*, red. B. Stanaszek, Ostrowiec Świętokrzyski 2016 s. 353- 362.

Recenzje:

Joanna Misztal- Konecka, Monika Wójcik, Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2007, ss. 192 [w:] *Studia Sandomierskie* 15 (2008) s. 141- 144.

Joanna Misztal- Konecka, Monika Wójcik, Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2007, ss. 192 [w:] *Przegląd Prawno-Ekonomiczny* nr 3 (2/2008) s. 143- 147.

Joanna Misztal- Konecka, Monika Wójcik, Rzymskie prawo prywatne. Kazusy i ćwiczenia, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2007, ss. 192 [w:] *Roczniki Nauk Prawnych*, t. XVIII, nr 1- 2008, 275- 279.

Artykuły popularno-naukowe:

Przykazania Boże – fundamentem życia, *Współczesna Ambona* 11 (1983 z.1-2, s. 119- 122.

Pokusa, *Współczesna Ambona* 11 (1983) z. 1-2, s. 139-142.

Odpowiedzialność za Boże dary, *Współczesna Ambona* 12 (1984) z. 5, s. 58-60.

Chrystus drogą życia, *Współczesna Ambona* 12 (1984) z. 3, s. 58-60.

Bóg bliski człowiekowi, *Współczesna Ambona* 12 (1984) z. 5, s. 94-96.

Troska, której na imię miłość, *Współczesna Ambona* 12 (1984) z. 4, s. 76- 79.

Człowiek znakiem Boga, *Współczesna Ambona* 13 (1985 z. 1, s. 47- 49.

Życie ludzkie wypełnieniem Bożych planów, *Współczesna Ambona* 13 (1985) z. 2, s. 38-40.

Wytrwałość cechą ucznia Chrystusowego, *Współczesna Ambona* 13 (1985) z. 2 s. 54- 56.

Trzeźwość przejawem mądrości, *Współczesna Ambona* 13 (1985) z. 3. s. 52- 54.

Ład serca oparty na Słowie Bożym, *Współczesna Ambona* 13 (1985) z. 4, s. 14-16.

Własne szczęście trzeba współtworzyć, *Współczesna Ambona* 14 (1986) z. 1, s.7-9.

Czas naszych powrotów, *Współczesna Ambona* 14, (1986) Z. 1, s. 82- 84.

Wytrwała przemiana, *Współczesna Ambona* 14 (1986) z. 2, s. 110-112.

Pamięć o zmarłych, *Współczesna Ambona* 14 (1986) z 4, s. 39-41.

Wiara naszą odpowiedzią na znaki Boga, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z.1, s. 24- 26

Chrystus nie może być dla mnie obojętnym, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z. 1, s. 43- 44.

Miłość wpisana w historię człowieka, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z. 2, s. 99- 101.

Szacunek dla słowa, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z. 3, s. 11-14.

Homilia ślubna, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z.3, s. 100-102.

Troska o to, co jest najważniejsze, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z. 4. s. 12- 14.

Jesteśmy dziećmi Bożymi, *Współczesna Ambona* 16 (1988) z. 1, s. 33- 36.

„Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj”, *Współczesna Ambona* 15 (1987) z. 2, s. 44- 46.

Bóg Panem historii, *Współczesna Ambona* 16 (1988) z. 4, s. 24- 26.

Wymagająca miłość Boga, *Współczesna Ambona* 17 (1989) z. 1, s. 86- 88.

Wiara podstawą uczciwości, *Współczesna Ambona* 17 (1989) z. 2, s. 79- 81.

Posłuszeństwo Bożym nakazom gwarantem pokoju w rodzinie, *Współczesna Ambona* 17 (1989) z.4, s. 114- 116.

Umocnieni Duchem Świętym, *Współczesna Ambona* 18 (1990) z. 2 s. 57- 59.

Uroczystości 350 rocznicy śmierci św. Andrzeja Boboli, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 100 (2007), nr 7-8, s. 549-555.

Artykuły prasowe:

Mądrość jest sztuką rozpoznawania dobra, Powołanie 56 (2009), nr 2, s. 38-40.

Obronili wiarę i kościół, Gość niedzielny nr 30, rok LXXXVI (26 lipca 2009) s. VIII.

W trosce o pamięć, Gość niedzielny nr 40, rok LXXXVI (4 października 2009) s. IV.

„Achwiara Chrysta i nasza” czastka 1, Słowo Życia 3 kwietnia 2011, numer 7, s. 2.

„Achwiara Chrysta i nasza” czastka 2, Słowo Życia 17 kwietnia 2011, numer 8, s. 2.

W imieniu komitetu redakcyjnego PPE
dr hab. Bartłomiej Krzos